

## Automatas ir iliuzija: anamorfozės fenomenas Baltrušaičio tyrimuose ir pirminiuose šaltiniuose

### *Santrauka*

Jurgio Baltrušaičio tyrinėjimai apima platų kultūrologijos ir meno istorijos problemų spektrą: nuo formalių ornamentikos struktūrų iki vizualinės percepcijos aspektų. Straipsnyje pro anamorfozės prizmę nagrinėjami vaizdo percepcijos ir vaizdo epistemologijos klausimai, kurie buvo gvildinami XVI–XVII a. filosofijos ir meno laukų sankryžoje. Baltrušaičio vaizdinijos studijos reikšmingai prisidėjo prie iškreiptų perspektyvų, optinių iliuzijų tyrimų, kurie sieja racionalią (apskaičiuojamą, pagrįstą

empiriniais duomenimis) ir iracionalią (latentinę, potencialią, iliuzionistinę) pažinimo puses. Pastaroji įtraukia legendas ir mitus, kurie mąstymui suteikia stebuklingumo, fantastikos, fantasmagorijos. Baltrušaitį taip pat domino dinamika tarp matomo ir numanomo, automatiškumo ir iliuziškumo, tikslumo ir iškreiptumo, – aspektų, apibrėžiančių anamorfinio vaizdo esmę. Remiantis istoriniais šaltiniais, straipsnyje atliekama anamorfozės tyrinėjimų rekonstrukcija, išplečianti Baltrušaičio refleksijų lauką.

**Esminiai žodžiai:** Baltrušaitis, anamorfozė, automatas, iliuzija, vaizdas, gamta, optika, perspektyva